

РОЗДІЛ V. МУЗЕЙНА СПРАВА

УДК 008;002+001.102.069(477)

Л.А. Сокур

КОНСОЛІДОВАНІ ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття присвячена актуальним питанням створення єдиної бази даних консолідованих документально-інформаційних ресурсів Шевченківського національного заповідника, представлених документами і музейними предметами, як засобу збереження та популяризації історико-культурної спадщини. Здійснено аналіз представництва українських закладів культури, підсистемами яких є бібліотечні, архівні та музейні структури, у вітчизняних та міжнародних інтернет-порталах і базах даних. Визначено основні етапи створення консолідованої бази даних документально-інформаційних ресурсів Шевченківського національного заповідника та їх входження в єдиний інформаційний простір, з метою введення значного документально-інформаційного масиву в науковий обіг та приваблення цільової аудиторії.

Ключові слова: Шевченківський національний заповідник, консолідовані документально-інформаційні ресурси, єдиний інформаційний простір, культурна спадщина.

В умовах трансформації соціокультурних процесів та важливих інститутів суспільства, що має місце в сучасній Україні, важлива роль у збереженні культурної спадщини належить музеям як науково-дослідницьким і культурно-освітнім інституціям, покликаним зберігати, вивчати та популяризувати надбання національної та світової культурної спадщини, що перебувають у їх фондowych, бібліотечних й архівних колекціях. В умовах цифрового суспільства та викликів, пов'язаних з пандемією коронавірусу, змінилися й основні інструменти та підходи щодо засвоєння культурних цінностей на користь електронного дистанційного інформаційного середовища. Відтак, консолідоване представництво документально-інформаційних ресурсів у єдиному інформаційно-комунікаційному просторі наразі є актуальним та потребує наукового обґрунтування основних підходів щодо реалізації даного питання.

В умовах розвитку інформаційного суспільства питання створення єдиного середовища функціонування консолідованих документально-інформаційних ресурсів як засобу збереження та загального доступу до культурної спадщини друге десятиліття поспіль викликають жвавий науковий інтерес.

Розробка теоретико-методологічних проблем піднятого питання знайшла своє відображення у працях О. Воскобойнікової-Гузєвої, В. Горового, Л. Дубровіної, О. Збанацької, А. Киридон, С. Кулешова, І. Матяш, О. Онищенко, В. Попика та інших [3; 4; 5, с. 3–10; 6; 8; 10].

На дисертаційному рівні питання трансформації вітчизняних інститутів пам'яті та можливостей консолідації музейних, бібліотечних і архівних інформаційних ресурсів досліджували Т. Бірюкова, М. Васильченко, М. Кузнєцова, Г. Липак, С. Шимаєв та інші [1; 2; 7; 9; 13].

Питання практики організації створення єдиної інформаційно-пошукової системи консолідованих документально-інформаційних ресурсів розроблялись у роботах О. Ушакова, К. Карпукіна, Л. Рудзького та інших [11; 12, с. 50].

Проте, незважаючи на значний інтерес до піднятого питання як з боку науковців, так і фахівців-практиків, сьогодні воно залишається невирішеним і потребує систематизації напрацьованих дослідниками матеріалів у вигляді узагальнюючої праці.

Метою статті є вивчення можливостей консолідації музейних, бібліотечних і архівних документально-інформаційних ресурсів як засобу збереження, популяризації та введення в науковий обіг культурної спадщини на прикладі Шевченківського національного заповідника.

Протягом тривалого проміжку часу важливими джерелами інформації були музейні, бібліотечні й архівні заклади, які виконували функцію накопичення, збереження і ретрансляції духовної спадщини українського народу, його історичної пам'яті та світового досвіду у різних сферах суспільного буття. У процесі їх генезису з'явилися нові комплексні установи культури, такі як бібліотека-музей, архів-музей, заповідник тощо, які синкретично поєднали у собі видові, змістові та функціональні аспекти діяльності. Унікальною формою організації функціонування документально-інформаційних ресурсів та надбань матеріальної культурної спадщини є заповідник, який у своїй структурі поєднує не лише музейні заклади, а й бібліотечний та архівний підрозділи. Зокрема, до структури Шевченківського національного заповідника входить п'ять музейних закладів різного спрямування (музей Т.Г. Шевченка, перший народний музей Кобзаря – «Тарасова світлиця», музей «Церква Покрови Пресвятої Богородиці», Музей народного декоративного мистецтва, Історичний музей), а також наукова бібліотека та архів. А отже, усі складові збереження культурної спадщини та історичної пам'яті зосереджені в межах однієї організаційної системи і перебувають у тісній взаємодії між собою й орієнтовані на реалізацію спільної культурної місії через накопичення, дослідження, експонування, популяризацію музейних предметів, книг та документів.

Незважаючи на унікальну можливість консолідувати наявні у Шевченківському національному заповіднику документально-інформаційні ресурси, структурувавши їх за формою, змістом, функціональним призначенням тощо, наразі не до кінця розв'язаним залишається питання загальної концепції колекціонування та роботи з документами. Так, наукова бібліотека покликана колекціонувати, зберігати та популяризувати тиражовані друковані видання й книги, забезпечуючи безпе-

решкодний доступ до них; музей – зберігати, експонувати, презентувати найцінніші зразки національної та світової культурної спадщини, задовольняючи комунікаційні потреби відвідувачів через спілкування з експонатами; науковий архів, як лабораторія дослідника, – зберігати унікальні рукописні, машинописні тексти й управлінські документи та забезпечувати до них доступ для реалізації наукових досліджень і ретроспективного пізнання минулого. Від належної організації функціонування кожної з цих трьох підсистем заповідника залежить полегшення або, навпаки, ускладнення роботи з наявним документально-інформаційним масивом як носієм багатой культурної спадщини.

Незважаючи на потребу вільного доступу до наукових, культурних надбань, більшість ресурсів комплексних закладів культури все ж залишаються недоступними для дослідників. В умовах формування інформаційного суспільства, що неминує веде до розширення та загальної доступності електронного цифрового середовища, обмеженість електронного доступу до документально-інформаційних ресурсів установ робить їх неактуальними та «закритими» для певної категорії цільової аудиторії.

Для цього, на думку О. Збанацької, заклади культури мають перебувати у постійному пошуку нових форм і методів інформування про музейні, бібліотечні й архівні зібрання, враховуючи особливості їх формування, обліку, систематизації їхніх типів і видів, підходів до зберігання та розповсюдження інформації про них. Незважаючи на те, що музей, бібліотека й архів належать до документально-інформаційних інституцій, виконують однакові функції, виступають у якості зберігачів культурного надбання людства, між ними є і ряд важливих відмінностей, а саме: фонди бібліотек доступніші; фонди архівів – опосередковано частково доступні; фонди музеїв – тимчасово частково доступні. З бібліотечним документом користувач має фізичний контакт, з архівним – опосередкований, з музейним предметом фізичний контакт відсутній. Документна комунікація в бібліотеках і архівах відбувається шляхом безпосереднього контакту, у музеях – шляхом експонування. Для бібліотечного фонду характерна тиражність, для архівного і музейного – унікальність [6, с. 72–73]. Отже, урахування вище окреслених особливостей доступу до документально-інформаційних ресурсів потенційних користувачів сприятиме пошуку шляхів їх представлення через засоби масової комунікації.

Наразі представлення даних у єдиному інформаційному просторі дає унікальні можливості приваблення цільової аудиторії до закладів культури шляхом популяризації консолідованого документально-інформаційного фонду як упорядкованої, каталогізованої скарбниці культурної спадщини й національної пам'яті народу, так і представлення його у вигляді ілюстративного матеріалу для інтерпретації тих чи інших історично та

суспільно значущих подій та явищ.

З метою залучення наявних документально-інформаційних ресурсів Шевченківського національного заповідника до єдиного інформаційного простору України слід активізувати процес оцифрування музейних, бібліотечних і архівних фондів заповідника, перетворивши цей процес на один із пріоритетних напрямів його діяльності, закріплених Стратегічним планом розвитку мінімум на наступні п'ять років, а не справою окремих ентузіастів. При цьому варто зауважити, що забезпечення онлайн-доступу громадян до книг, документальної інформації та зразків культури і мистецтва має відбуватися поетапно.

Першим етапом, на нашу думку, має стати розробка та впровадження єдиних уніфікованих вимог як до електронної копії, так і до опису оцифрованих документально-інформаційних ресурсів та музейних предметів, що сприятиме сумісності та інтеграції даних локальних та глобальних баз даних у мережі Інтернет.

Другий етап передбачає створення локальних баз даних консолідованих документально-інформаційних ресурсів на рівні Шевченківського національного заповідника з урахуванням інтерактивних підходів, що забезпечить ефективний пошук та доступ як до документально-інформаційних ресурсів, так і об'єктів культурної спадщини у віддалених базах даних.

Третій етап передбачає розміщення частини оцифрованих документально-інформаційних ресурсів на науково-освітньому «Порталі Шевченка» (<http://kobzar.ua/>), створеному у 2014 році з нагоди 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка, що об'єднує різнопланову шевченкознавчу інформацію (повнотекстові варіанти книг, інтерактивні карти, мультимедійні ресурси, наукові розвідки тощо).

Четвертий етап може передбачати впровадження консолідованого документально-інформаційного ресурсу Шевченківського національного заповідника на рівні міста шляхом створення інтегрованого культурно-освітнього порталу, що відкриє доступ громаді до наукової, художньої, науково-популярної літератури, документального, мультимедійного масиву заповідника, кращих зразків національної культурної спадщини та світового мистецтва.

П'ятий етап має на меті інтеграцію локальних баз даних Шевченківського національного заповідника до електронної бібліотеки «Культура України» (<https://elib.nlu.org.ua/>), в основу якої покладена інтегрована модель створення бази даних, де у єдиному технологічному середовищі учасники проєкту об'єднують свої ресурси шляхом надання повних текстів оцифрованих видань та творів образотворчого мистецтва у відповідності до профілю комплектування, визначених форматів, технічних вимог і уніфікованих вимог до контенту. На сьогодні цей проєкт об'єднує 113 учасників: 2 заповідники (Державний історико-культурний заповідник

«Меджибіж», Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»), 5 музеїв (Національний музей Тараса Шевченка, Кімната-музей Тараса Шевченка, Луганський обласний художній музей, Обласний комунальний музей Богдана Лепкого м. Бережани, Сосницький літературно-меморіальний музей О.П. Довженка), а також 28 бібліотек, 6 видавництв, 4 науково-освітні заклади, 3 культурні центри, 1 громадська організація та 64 автори.

Шостий етап передбачає поетапну інтеграцію консолідованих документально-інформаційних ресурсів Шевченківського національного заповідника до Світової цифрової бібліотеки (World Digital Library), створеної за підтримки ЮНЕСКО та Бібліотеки Конгресу США у багатомовному форматі задля сприяння міжнародному та міжкультурному взаєморозумінню шляхом залучення найкращих зразків культурної спадщини, у тому числі створення неангломовного ресурсу для науковців та усіх зацікавлених користувачів. Сьогодні партнерами Світової цифрової бібліотеки є 5 закладів з України: Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника, Наукова бібліотека Національного університету «Кієво-Могилянська академія», Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська політехніка», Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Національна парламентська бібліотека України.

Отже, консолідація документально-інформаційних ресурсів Шевченківського національного заповідника в єдиному інформаційному просторі є потребою часу і продиктована зростаючими запитами сучасного відвідувача, який прагне мати швидкий і якісний доступ до інформаційних ресурсів у зручний для нього спосіб і час. Незважаючи на високий попит з боку користувачів, впровадження консолідованих документально-інформаційних ресурсів – це справа не одного року, і, як зазначалось раніше, потребує невідкладного поетапного вирішення.

Стратегія входження українського культурного сегмента у світовий інформаційний простір продиктована й необхідністю збереження та популяризації вітчизняної культурної спадщини, яка, в умовах російської агресії та військового протистояння на Сході, потребує утвердження власної національної самосвідомості та самодостатності як фундаменту історичної пам'яті. І ті заклади, і установи культури, які вже розпочали інтеграцію власних документально-інформаційних ресурсів у світовий інформаційний простір, на сьогодні мають усі шанси стати «культурними магнітами», здатними об'єднати навколо себе свідому громадськість, українську діаспору та світову наукову й культурну спільноту.

ДЖЕРЕЛА

1. Бірюкова Т.Л. Бібліотека в системі документної комунікації: функціональний аспект : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2015. 19 с.
2. Васильченко М.М. Організаційно-функціональні тран-

сформації архівів у сучасному соціально-комунікаційному середовищі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.02 / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2014. 17 с.

3. Воскобойнікова-Гузєва О.В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України : генезис, концепції, модернізація : монографія. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.

4. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія. Київ : НБУВ, 2010. 360 с.

5. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 1. С. 3–10.

6. Збанацька О.М. Бібліотеки, архіви, музеї: деякі аспекти спільності та відмінності. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 3. С. 68–73.

7. Кузнецова М.М. Системне формування краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.03 / Харк. держ. акад. культури. Харків, 2011. 21 с.

8. Кулешов С.Г. Архів, бібліотека, музей: спроба інтеграції на засадах комунікаційного підходу. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2009. Т. 17. С. 29–31.

9. Липак Г.І. Формування консолідованих інформаційних ресурсів бібліотек, архівів та музеїв територіальних громад : дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.03 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2019. 234 с.

10. Національні інформаційні ресурси як інтегративний чинник вітчизняного соціокультурного середовища : монографія / О.С. Онищенко, В.М. Горовий, В.І. Попик, Л.Й. Костенко, Ю.М. Полковничак, Т.Ю. Гранчак та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ : [б. в.], 2014. 296 с.

11. Рудзкий Л.З. Система «Ірбис» як інструментальне средство интеграции информационных ресурсов библиотек, архивов и музеев. *Короленківські читання: матеріали XVI міжнар. наук.-практ. конф.* (Харків, 24 жовт. 2013 р.). Харків : [ХДНБ], 2014. С. 31–36.

12. Ушаков О., Карпузин К. Организация единого информационного пространства сети технических библиотек и музеев предприятия на основе САБ «Ирбис». *Бібліотечний форум України*. 2014. № 3. С. 50.

13. Шемяев С.О. Взаємодія бібліотек, музеїв, архівів у соціокомунікаційному просторі України : дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.03 / Харк. держ. акад. культури. Харків, 2016. 220 с.

Sokur L.L. Consolidated documentary and information resources as a means of preserving the cultural heritage

The article is dedicated to the topical issues of creating a single database of consolidated documentary and information resources of the Shevchenko National Reserve, represented by documentary sources and museum objects, from the position of preservation and promotion of the historical and cultural heritage.

It is noted that as a result of cultural transformation processes, greater opportunities for the creation of consolidated resources have complex institutions that syncretically combine the species, semantic and functional aspects of museums, libraries and archives. Such type of the institution of culture is the Shevchenko National Reserve, which includes five museums of different directions, a scientific library and an archive, which are concentrated within one organizational system and are in close cooperation with each other. At the same time, the local mode of operation of a rich documentary and information array is a barrier to the free access to it by researchers and scientists and hence the number of visitors and users are decreasing.

It was found that the entry of the Shevchenko National Reserve into a single information space provides unique opportunities to attract the target audience by promoting the consolidated documentary and information fund as an organized, cataloged treasury of cultural heritage and national memory of the people. Also, was done the analysis of the representation of Ukrainian cultural institutions which subsystems are museum's, library's and archival's structures in domestic and international Internet portals and databases from the position of their cognitive, scientific and tourist attractiveness.

In the article defined the main stages of creating a consolidated database of documentary and information resources of the Shevchenko National Reserve at the local, regional and national levels, as well as their entry into a single global information space, to introduce a significant documentary and information array into scientific circulation and attract target audience.

Key words: The Shevchenko National Reserve, consolidated documentary and information resources, single information space, cultural heritage.

REFERENCES

1. Biriukova, T.L. (2015). *Biblioteka v systemi dokumentnoi komunikatsii: funktsionalnyi aspekt* [Library in system of document communications: functional aspect] (Extended abstract of Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
2. Vasylychenko, M.M. (2014). *Orhanizatsiino-funktsionalni transformatsii arkhiviv u suchasnomu sotsialno-komunikatsiinomu seredovyschi* [Organizational and functional transformations of archives in modern social and communication environment] (Extended abstract of Candidate's thesis). Kharkiv. [in Ukrainian].
3. Voskoboinikova-Huzieva, O.V. (2014). *Stratehii rozvytku bibliotечно-informatsiinoi sfery Ukrainy: henezys, kontseptsii, modernizatsiia: monohrafiia* [Strategies of development of library and information sphere of Ukraine: genesis, concepts, modernization: monograph]. Kyiv : Akadempriodyka. [in Ukrainian].
4. Horovyi, V. (2010). *Sotsialni informatsiini komunikatsii, yikh narpovnennia i resurs: monohrafiia* [Social information communications, their content and resource: monograph]. Kyiv : NBUV. [in Ukrainian].
5. Dubrovina, L., Kyrydon, A., Matiash, I. (2017). *Arkhivy, biblioteki, muzei-dzherelna osnova natsionalnoi pamiaty, kulturnoi spadshchyny Ukrainy* [Archives, libraries, museums are the source of national memory, cultural heritage of Ukraine]. *Biblioteknyi visnyk – Library Bulletin*, 1, pp. 3–10. [in Ukrainian].
6. Zbanatska, O.M. (2018). *Biblioteki, arkhivy, muzei: deiaki aspekty spilnosti ta vidminnosti* [Libraries, archives, museums: some aspects of general and various]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 3, pp. 68–73. [in Ukrainian].
7. Kuznietsova, M.M. (2011). *Systemne formuvannia kraieznavchyykh elektronnykh resursiv bibliotek yak skladovoi sotsialno-komunikatsiinoho prostoru rehionu* [Systematic formation of local history electronic resources of libraries as a component of social and communication space of the region] (Extended abstract of Candidate's thesis). Kharkiv. [in Ukrainian].
8. Kuleshov, S.H. (2009). *Arkhiv, biblioteka, muzei: sprobа intehratsii na zasadakh komunikatsiinoho pidkhdou*. [Archives, libraries, museums: an attempt to integrate the principles of communication approach]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva. – Studies in the Archives and Documentation*, vol. 17, pp. 29–31. [in Ukrainian].
9. Lypak, H.I. (2019). *Formuvannia konsolidovanykh informatsiinykh resursiv bibliotek, arkhiviv ta muzeiv terytorialnykh hromad* [Formation of consolidated information resources of libraries, archives and museums of territorial communities] (Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
10. Onyshhenko, O.S., Horovyi, V.M., Popyk, V.I., Kostenko, L.J., Polovynchak, Yu.M., Granchak, T.Yu. (2014). *Natsionalni informatsiini resursy yak intehrativnyi chynnyk vitchyznianoho sotsiokulturnoho seredovyscha : monohrafiia* [National information resources as an integrative factor of the domestic socio-cultural environment: monograph]. Kyiv. [in Ukrainian].
11. Rudzskyi, L.Z. (2014). *Sistema «Irbis» kak instrumental'noe sredstvo integratsii informatsiionnykh resursov bibliotek, arkhivov i muzeev* [IRBIS system as a tool for integrating information resources of libraries, archives and museums]. *Korolenkivski chytannia: materialy XVI mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii*, pp. 31–36. Kharkiv. [in Ukrainian].
12. Ushakov, O., Karpuzin, K. (2014). *Organizatsiia edinogo informatsiionnogo prostranstva seti tekhnicheskikh bibliotek i muzeev predpriyatiya na osnove SAB «Irbis»* [Organization of a single information space for the network of technical libraries and museums of the enterprise based on the SAL «Irbis»]. *Biblioteknyi forum Ukrainy – Library Forum of Ukraine*, 3, p. 50. [in Ukrainian].
13. Shemaiev, S.O. (2016). *Vzaiemodiia bibliotek, muzeiv, arkhiviv u sotsiokomunikatsiinoomu prostori Ukrainy* [Collaboration between libraries, museums, archives in communication space of Ukraine] (Candidate's thesis). Kharkiv. [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 10.03.2021 р.
Рекомендована до друку 28.04.2021 р.*

УДК 069.51:739.5](477.53)

**Т.К. Кондратенко
Н.Г. Кондратенко**

ФРАНЦУЗЬКІ ШТИКИ КЛИНКОВОГО ТИПУ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст. У ЗІБРАННІ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

Стаття присвячена вивченню колекції французьких клинкових штиків ХІХ – початку ХХ ст. у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського. Розглянуті питання появи штиків як виду холодної зброї, їх еволюції у європейських країнах. Розвиток вогнепальної зброї у ХІХ ст. призвів до домінування штиків клинкового типу. Одним із лідерів виробництва такої зброї тривалий час була Франція, де діяли збройові підприємства у містах Сент-Етьєн, Тюлі, Шательро, Мюїзі та Шарлевіль. У музеї представлена цікава колекція клинкових штиків французького виробництва: ятаганного типу зразка 1842 р., зразка 1866 р. до гвинтівки системи Шасспо (Chassepot), зразка 1874 р. до гвинтівки системи Гра (Gra), до гвинтівки системи Лебеля зразка 1886/1893/1916 рр. За результатами дослідження збірки цього виду короткоклінкової зброї планується створення каталогу та введення багнетів до експозиційного простору.

Ключові слова: зброя, клинок, штик, багнет, Франція, колекція, музей.

Штики (багинети, багнети) як вид холодної короткоклінкової зброї досить широко представлений у музейних зібраннях. Не є винятком і Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського, де зберігаються штики ХVІІІ – ХХ ст. різних типів та країн-виробників.

Предметом цього дослідження стали музейні штики французького виробництва ХІХ – початку ХХ ст. За мету поставлене здійснення наукової атрибуції та складання наукових описів зразків, вивчення шляху їхнього надходження до колекції, з'ясування можливостей уведення їх до експозиційного простору.

Вивченню та систематизації штиків як виду короткоклінкової зброї присвятили наукові доробки відомі зброєзнавців О. Кулинський, В. Маркевич, Т. Круликевич, П. Кіслінг, Е. Клінтон та ін.

Штики знайшли своє застосування пізніше за інші види клинкової зброї. Дослідники досить однотайно визначають місце та час появи штиків на історичній арені: Північна Іспанія, 1570-ті рр. Виникнення такого виду зброї було зумовлене необхідністю використання зручного, прикріпленого до рушниці клинка, який витіснив рогатину під час полювання на крупного звіра. Мисливці на дикого кабана швидко оцінили такий тандем і сприяли значному поширенню штиків на європейських теренах. За формою перші мисливські штики більше нагадували кинджали [1, с. 7].

Використання штиків або багнетів у якості бойової зброї почалось у першій половині ХVІІІ ст., коли відбувалось створення більшості європейських армій та оснащення їх вогнепальною зброєю. Оскільки формування піхотних частин потребувало значної кількості людей, шведський король Густав Адольф (1594–1632) спробував об'єднати на полі бою функції мушкетерів і пікєнерів – напад і оборону, використавши для їх озброєння